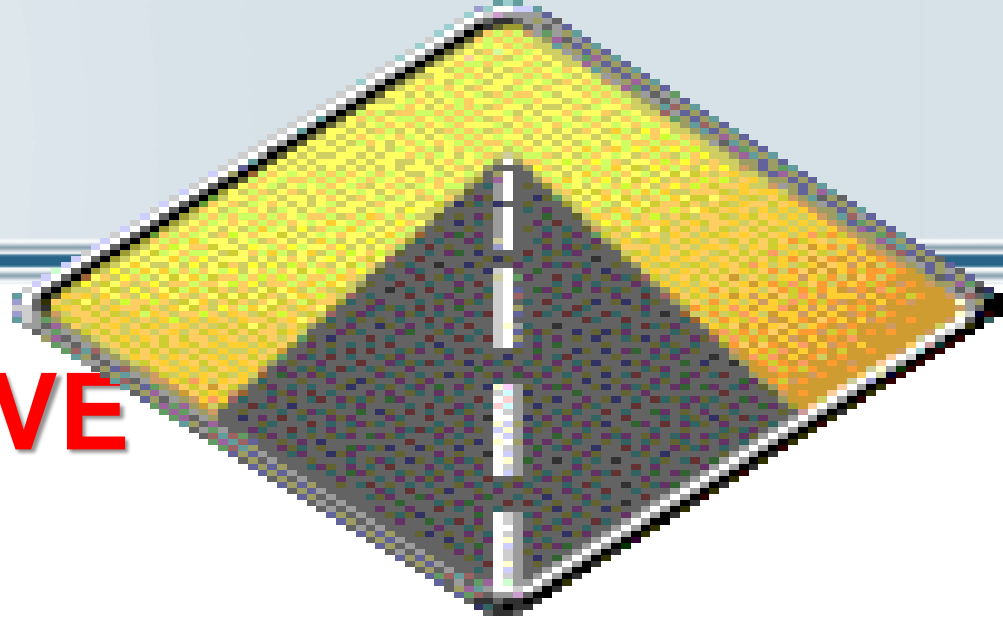

INTERNA REVIZIJA

**Ključ finansijskih i operativnih
poboljšanja u poslovanju**

- **PERSPEKTIVE**
- **STANJE**

INTERNE REVIZIJE U REPUBLICI SRBIJI

- Rano uključivanje
- Neformalne revizije
- Prenošenje znanja
- Samoprocenjivanje

- Najrentabilniji način kreiranja internih kontrola je da budu ugrađene u sistem od samog početka. Ubaciti se u izradu projekta. Ne budite “nezavisni revizor”. Možda naiđete na otpor. Možda se uplašite odgovornosti da odobrite sistem iako ima nedostatke. To je rizik. Objasnite da ste plaćeni kao stručnjak za interne kontrole i da svoju stručnost delite sa timom tokom implementacije projekta.

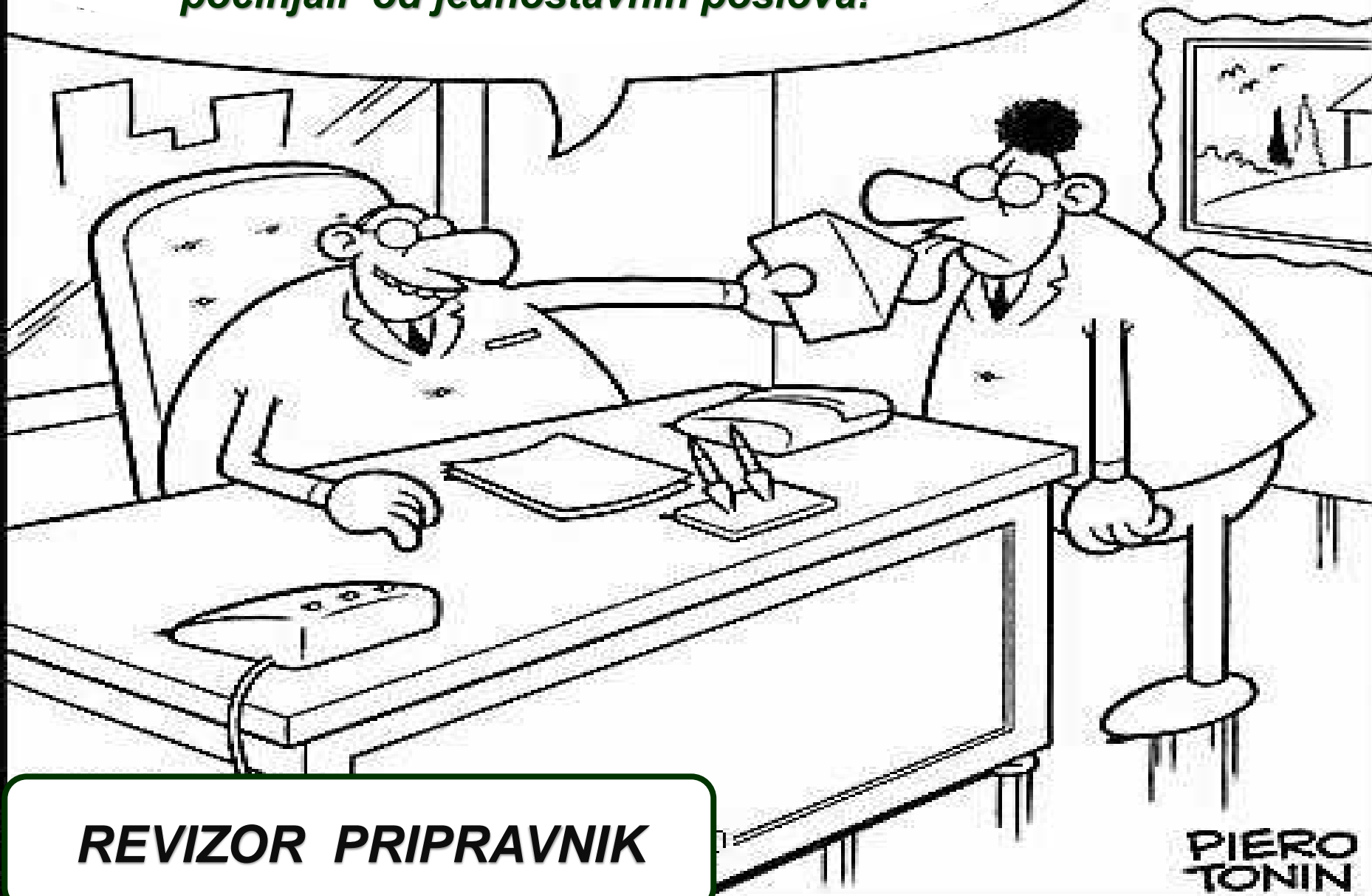
- Rano uključivanje je jeftinije i efikasnije od revizije kada se ustanove problemi.
- Upoznajte sistem, tehnologiju i proces koji se implementira. Vi razmišljate o potencijalnim rizicima koji mogu da utiču na bezbednost, integritet, ili pouzdanost.
- Vi ustvari planirate reviziju i obaveštavate timu informacije u pogledu kontrola koje biste tražili ako biste vršili reviziju.

- Kada proces planiranja revizija zasnivamo na riziku, postoje oblasti koje će teško doći na red za pregled.
- Formalne revizije radimo po planu, disciplinovano i detaljno.
- Ali, predlažemo, ponekad, sa fleksibilnošću pregledati – izvršiti poneku reviziju u hodu.

- Ponekad revizori treba da rade kao konsultanti.
- Rezultati mogu da budu kvalitetni, zahvaljujući oslobođenih stega uobičajenog formalnog procesa revizije.
- U ovom radu, revizor ne mora da pronade “sve probleme”. Probleme ne treba potkrepljivati detaljnim dokazima, osim u slučaju otrića ozbiljnijih problema.

- Jedinstveni spoj poznavanja organizacije i stručnosti za interne kontrole.
- Znanje se prenosi dok se vrši revizija i konsultantski pregledi.
- Dobro je da se novozaposleni, posebno mlađi i bez iskustva uključe sa internom revizijom u upoznavanje funkcionisanja organizacije (određeno vreme, npr. šest meseci).

*Poštovani kolega, svi smo
počinjali od jednostavnih poslova!*

REVIZOR PRIPRAVNIK

**PIERO
TONIN**

- Poželjno je objaviti uputstvo o reviziji (preko računarske mreže, npr.), čime osposobljavamo odeljenje koje očekuje reviziju.
- Ukazati na uobičajene probleme u organizaciji.
- Upoznati organizaciju sa revizorskim alatima, čime će i sami delovi organizacije moći da procene svoje kontrole.

- Samoprocenjivanje je koncept za unapređenje kontrola mimo formalnih revizija, to je još jedan potencijalni alat.
- Samoprocenjivanje dovodi do konstruktivnih dijaloga o svrsi svake kontrole i o tome koji stepen ublažavanja rizika je neophodan.

Rano uključivanje
Neformalne revizije
Prenošenje znanja
Samoprocenjivanje

- Pomažu uspostavljanju ravnoteže između potrebe za dobrim odnosima i bliskom saradnjom sa menadžmentom u organizaciji i neophodnosti da se zadrži dovoljna profesionalna nezavisnost radi obavljanja pouzdanog i objektivnog rada na internoj reviziji.

ZAJEDNICA INTERNE REVIZIJE

- Jačanje interne revizije je međunarodni fenomen.
- Vladine institucije i agencije nastoje da internu reviziju učine obaveznom.
- Većina razvijenih zemalja, pa i manje razvijenih, imaju lokalne organizacije Instituta internih revizora.

NOVI INTERNI REVIZOR

Sve organizacije uključene su u napore na uspostavljanju ravnoteže i prihvatanju glavnih zahteva društva.

- Pravilno razumeti implikacije svetskih procesa, novih propisa i adekvatno odgovoriti na njih.
- Postići ciljeve i uspeh kako je definisan od ključnih stejkholdera.
- Pridržavati se najviših standarda transparentnosti, integriteta i odgovornosti.

ZAJEDNICA INTERNE REVIZIJE

- Umesto razmatranja malih delova prakse upravljanja rizikom koju vrše zaposleni u bezbednosti, projektni timovi, ekološkoj bezbednosti itd., rizik se ocenjuje na nivou čitave organizacije.
- Interni revizori uključuju povezivanje unakrsnih aktivnosti i praksi, te uspostavljaju integrisani pristup upravljanja rizikom.
- Ovaj pristup uzdiže internog revizora iznad detalja i on razmišlja imajući u vidu celu organizaciju.

PROGRAM POLAGANJA ISPITA ZA STICANJE PROFESIONALNOG ZVANJA OVLAŠĆENI INTERNI REVIZOR (*"Sl. glasnik RS"*, br. 38/2007)

- Član 1
- Ovim programom utvrđuju se predmeti i sadržaj predmeta za polaganje ispita za sticanje profesionalnog zvanja ovlašćeni interni revizor kod Komore ovlašćenih revizora (u daljem tekstu: Komora), kao i druga pitanja u vezi sa programom polaganja stručnog ispita za sticanje profesionalnog zvanja ovlašćeni interni revizor.
- Član 2
- Ispit za sticanje profesionalnog zvanja ovlašćeni interni revizor polaže se prema ispitnom programu koji obuhvata sledeće predmete:
 - 1. Uloga i aktivnosti internog revizora u upravljanju, utvrđivanju rizika i kontrola;
 - 2. Izvođenje interne revizije;
 - 3. Analiza poslovanja i informacione tehnologije;
 - 4. Poslovno upravljačke veštine.

PRAVILNIK O USLOVIMA I POSTUPKU POLAGANJA ISPITA ZA STICANJE PROFESIONALNOG ZVANJA OVLAŠĆENI REVIZOR I OVLAŠĆENI INTERNI REVIZOR

- Pravo na polaganje ispita za sticanje profesionalnog zvanja ovlašćeni interni revizor ima lice koje ispunjava sledeće uslove:
- 1. visoka školska sprema;
- 2. radno iskustvo stečeno u radnom odnosu na neodređeno ili određeno vreme, na poslovima eksterne revizije finansijskih izveštaja ili interne revizije u trajanju od tri godine, odnosno radno iskustvo u trajanju od pet godina na poslovima računovodstva;
- 3. aktivno znanje srpskog jezika (za strane državljane);
- 4. da nije osuđivano za krivična dela koja ga čine nedostojnim za obavljanje ovih poslova.
- Inostrane diplome, kao dokaz o ispunjenosti uslova o sticanju visoke školske spreme, moraju da budu nostrifikovane u Republici Srbiji.

USLOVI ZA OBAVLJANJE POSLOVA RUKOVODIOCA INTERNE REVIZIJE I INTERNIH REVIZORA

- Član 19
- Interni revizor, pored uslova propisanih zakonom i aktom o sistematizaciji radnih mesta, mora da ima najmanje tri godine iskustva na poslovima revizije, finansijske kontrole ili računovodstveno-finansijskim poslovima i položen ispit za ovlašćenog internog revizora u javnom sektoru.
- Ispit za ovlašćenog internog revizora u javnom sektoru (u daljem tekstu: ovlašćeni interni revizor) polaže se pred komisijom koju obrazuje ministar finansija.
- Program za polaganje ispita za ovlašćenog internog revizora donosi ministar finansija.
- Član 20
- Rukovodilac jedinice za internu reviziju mora da ispunjava uslove iz člana 19. ovog pravilnika i da ima najmanje sedam godina iskustva na poslovima revizije, finansijske kontrole ili računovodstveno-finansijskim poslovima.
- Rukovodilac jedinice za internu reviziju ne može biti lice koje je bilo zaposleno na radnom mestu sa rukovodećim ovlašćenjima u oblasti finansijskog upravljanja u subjektu revizije u poslednjih pet godina.

- Lica koja nemaju položen ispit za ovlašćenog internog revizora u javnom sektoru, a ispunjavaju ostale uslove iz čl. 19. i 20. ovog pravilnika, mogu obavljati poslove ovlašćenog internog revizora, odnosno rukovodioca jedinice za internu reviziju bez položenog ispita najduže tri godine od dana obrazovanja komisije iz člana 19. stav 2. ovog pravilnika.

Poslovna Etika i Društvena Odgovornost

- **TRENDOVI POSLOVANJA U
RAZVOJU**

- Na ovom mestu ističemo odgovornosti funkcije etike i kako interna revizija treba da koordinira napore i posao u okviru funkcije.

ETIKA

- Etika je nauka i filozofija o čovekovom prirodnom ponašanju kojim on u datom vremenu i prostoru iskazuje drugom svoje običaje i navike kao i svoj moral.

- Funkcija etike je slična ciljevima funkcije kvaliteta i služi da poboljša poslovanje i procedure u organizaciji. Interna revizija, u jednoj organizaciji, treba da saraduje sa kancelarijom koja se bavi pitanjima etike, ili, ako takva kancelarija ne postoji, istakne potrebu za njenim otvaranjem kada bude pogodan momenat za to. Naravno, funkcija bi trebalo da bude deo proučavanja interne revizije zasnovana na odgovarajućim analizama rizika, i trebalo bi da bude potencijalan kandidat za reviziju.

ZNAČAJ POSLOVNE ETIKE

- Kao odgovor na društvene promene, državni zakonodavci i regulatori postavili su pravila poslovanja kojih se treba pridržavati i koja podstiču etičko poslovno ponašanje.
- Menadžment je takođe zainteresovan za postojanje boljih etičkih standarda. Pojedini uznemiravajući društveni trendovi zamenjuju tradicionalne vrednosti.
- Novi COSO izveštaj koji je u razvoju, model standarda interne kontrole koji se koristi u modernoj organizaciji, ističe poslovnu etiku kao osnovnu komponentu interne kontrole okruženja u organizaciji. Ove standarde treba da koriste i interni i eksterni revizori.

- Zajedno sa Direktivama za donošenje presuda u organizacijama, COSO ima snažan uticaj na promovisanje etičke funkcije u organizaciji. Interni revizor koji revidira procedure interne kontrole treba da uzme u obzir etičku sredinu u organizaciji i da li postoji odgovarajuća etička funkcija.

KODEKS PONAŠANJA ZAPOSLENIH

- Zaposleni treba da znaju «pravila» - šta se od njih očekuje i šta je osnovna politika firme i koje su opšte smernice njihovog ponašanja. Zaposleni su često upoznati sa formalnom politikom firme kao što su radni sati ili godišnji odmor kroz priručnike odeljenja ljudskih resursa i kroz ostale dokumente. Međutim, u današnje vreme zaposleni mora da poštuje mnoga druga pravila kako bi bio u saglasnosti sa zakonima ili nekim pitanjima kao što su odnos sa dobavljačima (pravila koja nije lako dokumentovati u priručniku). Organizacije ovo rešavaju uvođenjem kodeksa poslovnog ponašanja zaposlenih – opšti dokument koji pruža zaposlenima pomoć o vrsti ponašanja koje se očekuje da zaposleni poštuje.

- Jedan vrlo važan elemenat bilo kog kodeksa ponašanja bi trebalo da bude proces koji zahteva potvrdu svih zaposlenih da su oni primili kodeks ponašanja svoje organizacije, da su ga pročitali i razumeli, i da su saglasni da će ga poštovati. Ova potvrda se može zvesti ili potpisom na pisanom dokumentu ili putem nekih drugih elektronskih sredstava.

INTERNA REVIZIJA I FUNKCIJA ETIKE

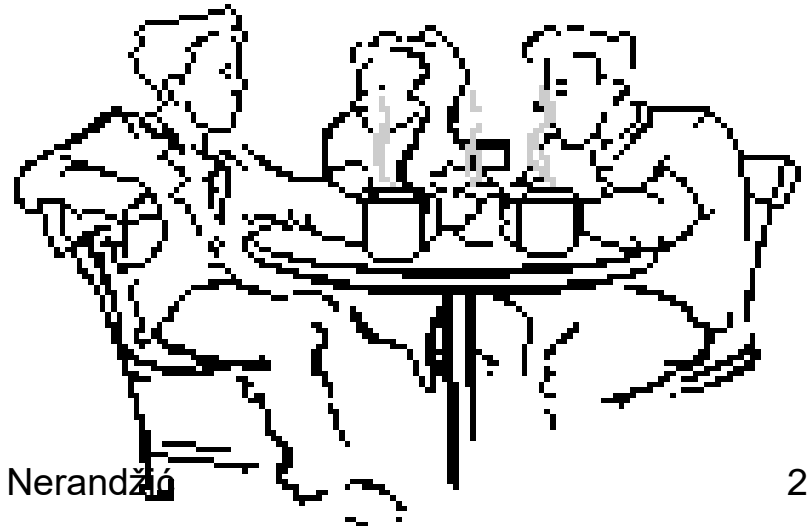
- Interna revizija može da promoviše stvaranje etičke funkcije gde ona ne postoji, ili da razvije odgovarajuće kontakte sa već postojećom funkcijom. U organizacijama gde postoji ustanovljena funkcija etike, interna revizija može da je uvrsti u reviziju ako je svrstana u proces za analizu rizika interne revizije.

- može da edukuje članove menadžmenta o rizicima i potrebama stvaranja funkcije etike, i može da zauzme ulogu katalizatora da ustanovi takvu funkciju ako preliminarne analize rizika pokažu da za to postoji potreba.

REVIDIRANJE FUNKCIJE ETIKE

- Tim koji sprovodi preglede potvrde kvaliteta od strane interne revizije je najadekvatniji za pregledanje kvaliteta i ukupnih uspostavljenih procedura kontrola funkcije etike.

- Primenjena etika je osnovni pokazatelj čovekovih vrednosti putem kojih se on razlikuje od svakog drugog neljudskog živog organizma.

